

הקשר המשולש: אירופה, דה-לגיטימציה של ישראל ופוסט-ציונות

רן ישי

בריטי על איי מאלווינס/פוקלנד, או אף הסכסוך המר ההודי-פקיסטני על קשמיר – אין המדובר כאן בחבל ארץ מוגבל, אלא בקרקע שהיא כל נחלתם עלי אדמות של שני הצדדים. לפחות ביחס לפלשתינים, הדברים היו נכונים הן ב-1947, כשדחו את הצעת החלוקה של האו"ם, וכן כיום, לאחר החתימה על הסכמי אוסלו – אם נתייחס ברצינות להתבטאויות בכירים פלשתיניים, הנחשבים מתונים והשותפים לתהליך.

גם ישראל, שהסכימה לחלוקה, חשה שהופרה ההבטחה שניתנה לה על-ידי אומות העולם כשאישרו את המנדט הבריטי על ארץ ישראל, בהסתמך על הצהרת בלפור, שהבטיחה את הארץ כולה ליהודים.

הטוטליות של הסכסוך, שעלתה אל פני השטח מחדש בשנתיים האחרונות, דורשת שימוש במונחים טוטליים. הצד הערבי-פלשתיני מתמקד, במאבק ההסברה שלו, בשלילה מוחלטת של זכות קיומה של מדינת היהודים, כמי שהוֹרְתָה, לידתה וקיומה בחטא. האירופים מצטרפים למאבק הסברתי זה, תוך שלילת קיומה של מדינת ישראל כפי שהיא כיום, כלומר גדולה וחזקה מדי, ומנשלת עם אחר מזכויותיו. ישראל כזו אינה לגיטימית באירופה, ובמונחים כאלה נאבקים בה, כפי שיובהר בהמשך.

אלא שלמשוואה זו צד שלישי, שאף הוא אינו מקבל את ישראל בתצורתה הנוכחית, אם כי מסיבות אחרות. הזרם הפוסט-ציוני בישראל מצא עצמו בשוליים באחרונה, בפרט מאז ועידת קמפ-דייוויד ביולי 2000. בעיני הפוסט-ציונים, הנוכחות הישראלית בישיע מתערבת בעלייתן של קבוצות השוליים (המכונות "ישראל השנייה") אל מרכז הבמה

מ אז פרוץ הלחימה בין ישראל לפלשתינים בספטמבר 2000, נתונה ישראל לביקורת קשה על מדיניות ההגנה שנקטה הממשלה, תחילה במקביל ל"אופציה המדינית" ואחר כך תוך זניחתה. הביקורת הראשונה, שהחלה עוד לפני הלחימה, באה מצד מדינות ערב. זה כמעט שנתיים שישראל נתונה למתקפות ארסיות ביותר, אנטישמיות בעליל, שהביאו לפגיעה קשה ביחסים הדיפלומטיים בין ישראל למדינות ערב השונות.

הגורם השני, שאינו חדש בנוף האנטי-ישראלי, הוא מדינות אירופה המערבית. מאז ספטמבר 2000 מותקפת ישראל בכל המגזרים במדינות אלה – מגופי ממשל דרך תקשורת, אקדמיה, איגודים מקצועיים ועד האדם הממוצע המחריס סחורה ישראלית בחנויות. גם כאן אין מדובר בחידוש גדול: בתקופת ממשלת נתניהו, שהיתה השקטה ביותר שידע התהליך המדיני מאז 1993, ושבמהלכה הושלמה העברת 98% מהאוכלוסייה הערבית בישיע לשלטון עצמי, מתחה אירופה – הרשמית והלא-רשמית, ביקורת קשה ביותר על ישראל, כולל איומים בסנקציות. וזאת למרות שה"כיבוש" הגיע בפועל לקצו, ולמרות שעקב השקט היחסי, צה"ל לא נדרש כמעט לפעולות דרסטיות בישיע.

אופיו של הסכסוך היהודי-ערבי בארץ ישראל הוא טוטלי. בשונה מסכסוכי קרקע אחרים, כמו זה הטורקי-סורי על חבל אלכסנדרטה, או הארגנטינאי-

רן ישי שימש בעבר עוזר לשרי החוץ דוד לוי ואריאל שרון. המאמר משקף את דעת כותבו הפרטית בלבד, ואינו מהווה עמדה או מדיניות רשמית כלשהי.

הפוליטית והשלטון. גישת "איבדנו את המדינה" שכיחה בקרב גופים אלה, שבמקרים רבים חבריהם הם דור שני או שלישי ל"אבות המייסדים". לפיכך, ישראל המודרנית, הפונה לאחרונה יותר ויותר אל הציונות והמסורת, זו שבה המשקל הדמוגרפי של ה"חדשים" מאפיל על "האליטות הישנות", אינה לגיטימית גם בעיניהם. מאחר שאבדה כרגע תקוותם לשוב לדומיננטיות במגרש הפוליטי, פונים חוגים אלה למאבק ציבורי-הסברתי, בניסיון להשיב את הספינה למסלול המועדף עליהם.

המכנה המשותף לשלוש הקבוצות דלעיל, הוא שלילת הלגיטימיות של מדינת ישראל בתצורתה הנוכחית. אין הכוונה כלל לרמז, כאילו מבקשים אנשי הזרם הפוסט-ציוני להביא לחיסול מדינת ישראל באמצעות שיתוף פעולה עם התעמולה הערבית והפסיביות האירופית. אך קיים שיתוף פעולה ברמה בינלאומית, שמטרתו לספק לכל אחת מהקבוצות הנ"ל את מטרותיה: לפלשתינים – כשלב בדרך לחיסול ישראל; לאירופים – גימוד ישראל; לפוסט-ציוניים – החזרת ההגמוניה הפנימית לידיהם.

לצורך מאבק בעל מאפיינים מוחלטים, נעשה שימוש בטיעונים בעלי אופי מוחלט, שיש בהם כדי לערער ולקעקע את היסודות תחת זכות קיומה של ישראל. הטיעונים מצויים בשלושה ממדים – משפטי, מוסרי והיסטורי:

- המימד המשפטי-לגאלי: החלטת חבר הלאומים על הקמת הבית הלאומי ליהודים בארץ ישראל ב-1919, והחלטת החלוקה של האו"ם מנובמבר 1947.
- המימד המוסרי: סבלו של העם היהודי בגלות משך מאות בשנים ושיאו – שואת יהודי אירופה, במהלכה הוכח כי העולם המערבי אינו מסוגל להבטיח את קיומו של העם היהודי בקרבו.
- המימד ההיסטורי: הממלכות היהודיות-ישראליות בתקופת המקרא והמאורות יותר, עד התקופה הרומית, שמשמעותן ריבונות יהודית לאורך מאות אלפי שנים בארץ, עוד בטרם הופעת הערבים והאיסלם.

המימד המשפטי

הזירה הראשית לפעילות אש"ף והערבים נגד ישראל – מחוץ לשדה הקרב ולפעולות הטרור – היא האו"ם. בכל שנה מקפידים הערבים להעביר שורה של החלטות גינוי למדיניות ישראל, הזכות לרוב אוטומטי עצום, בלי כל קשר לתוכן. יחסי הכוחות בהצבעות על החלטות אלה חסרי פרופורציה לחלוטין, כאשר לצד ישראל ניצבת ארצות-הברית ולעתים מדינה נוספת (מיקרוניאה,

למשל), מתוך רצון לזכות בדיווידנדים אמריקניים. מדינות האיחוד האירופי, מצביעות לרוב בעד הצעות ההחלטה הערביות, כשלעתים נמנעות גרמניה והולנד. יחסי הכוחות הרגילים הם למעלה ממאה בעד הערבים, שתיים או שלוש בעד ישראל, ונמנעות ספורות.

אף שאין משמעות מעשית להחלטות וגינויים אלה, הרי הערבים לא מכלים בכך את זמנם לריק. לאורך עשרות שנים של גינויים, נוצרה מגמה רבת-תנופה המייחסת אי-לגאליות למדיניות ישראל באו"ם, ומערערת את תוקף החלטות הבינלאומיות שהולכו להקמתה של מדינת ישראל. ישראל מוקעת כיום על בסיס קבוע כמדינה המפירה את החלטות האו"ם. במצב כזה נפגעת יכולתה להישען, כצידוק קיומי, על החלטות שהביאו להקמתה.

למעשה, זהו ביטוי לתופעה ההולכת ותופסת נפח בזירה הבינלאומית – "משפט" היחסים הבינלאומיים. מגמה זו החלה לאחר מלחמת העולם השנייה, במשפטי נירנברג, כאשר לראשונה החליטו מדינות שניצחו במלחמה – להעמיד לדין פלילי את ראשי המדינה המנוצחת. התקדים השליך על הצורך לעצב מערכת כללים וערכים בינלאומית מקובלת, לפיה יישפטו המובסים, על מנת שלא יוכלו לטעון לחוסר אובייקטיביות ולנקמות מצד האומות המנוצחות – שהיו גם התובעות וגם השופטות. כדי להגן על עצמן מהאשמות אלה, יצרו בנות-הברית את מערכת הכללים המבוססת על "חוקי מדינות התרבות"¹ – הנובעים מן השכל הישר של הציוויליזציה המערבית, היודע להבחין בין טוב לרע – והנחילו אותה לעולם כבסיס משפטי בינלאומי ליחסים בין מדינות. על בסיס זה הוקם בית-הדין הבינלאומי בהאג, המשמש ערכאה אולטימטיבית למשפט בין מדינות על מעשי מלחמה לא-לגיטימיים.

לפיכך, אחת הדרכים היעילות ביותר המשמשת את התעמולה הערבית לפגוע בישראל, היא אותה מסגרת מוגדרת של חוקים המקובלים על "מדינות התרבות". עקב ניסיונות העמדה לדין של גורמים ישראלים ממלכתיים שונים, נפגע מעמדה המוסרי של מדינת ישראל כולה. לא בלי סיבה מעדיפה מערכת המשפט של ישראל לראות את התביעה שהוגשה כנגד ראש הממשלה שרון בבליגיה, כתביעה נגד מדינת ישראל עצמה. מטרתה של תביעה זו, כמו גם של הקולות שקראו להעמדתו לדין של שגריר ישראל בדנמרק, ראש השב"כ לשעבר **כרמי גילון**: הוקעתה של ישראל והוצאתה אל מחוץ למשפחת העמים התרבותיים ובעלי המוסר. במילים אחרות – שלילת הלגיטימיות ממדינת ישראל. הרעיון העומד מאחורי תביעות אלה, הוא להציג את ישראל כמדינה ברברית שחובה להעבירה מן העולם, לפחות בתצורתה הנוכחית – כשם שנעשה עם הגנרלים הסרבים שנשפטו בהאג על

¹ משפט נירנברג, מבוא מאת מאריין מושקאט, ירושלים: הוצאת יד ושם, תשכ"ב, ע' 29, 32.

פשעי המלחמה שבוצעו בקוסובו, ובראשם נשיא יוגוסלביה לשעבר, **סלובודן מילושביץ**.¹ החוט המקשר בין הקואליציה הבינלאומית שהוקמה נגד מילושביץ, וגרמה להדחתו מהשלטון ולהעלמת משטרו, לבין העמדתו למשפט בהאג, ברור לחלוטין. לערבים מובן, כי אין ביכולתם ליצור קואליציה דומה נגד ישראל, לכן הם מנסים ליצור אותו חוט מקשר, רק בדרך הפוכה: ראשית, הצבת ישראל על דוכן הנאשמים של המשפט הבינלאומי באשמת ביצוע פשעי מלחמה, מתוך מטרה ליצור קואליציה מוסרית השוללת את זכות קיומה של מדינת ישראל במתכונתה הנוכחית, ובוודאי את זכות קיומו של השלטון הישראלי הנוכחי.

מאמצים אלה אינם מקיפים את מדינות ערב בלבד, אלא גם חלק ממדינות אירופה המערבית, שבינן לבין ישראל אמורה להתקיים זהות של תרבות ושל ערכים עליהם מתבססים המשטרים הדמוקרטיים בעולם.

יעד פופולרי לביקורת אירופית על ישראל הוא ההתנחלויות. אירופה, בעלת עבר קולוניאליסטי חשוך, משליכה בהקלה את חטאיה על ישראל, ורואה בהתיישבות היהודית שמעבר לקו הירוק "קולוניאליזם". זאת למרות שההשוואה מופרכת מיסודה, שכן אין מדובר בכיבוש לצורך התעשרות אלא בכברת ארץ אחת שכולה נתונה במחלוקת. יתרה מכך, לדעת מומחים למשפט בינלאומי, אין כל הבדל חוקי בין ישראל שבתוך הקו הירוק לשטח שמחוצה לו.²

אך האיחוד האירופי מתייחס להתנחלויות כאל פשע המקביל בחומרתו לטרור, לא פחות. בהצהרות רשמיות שונות שפרסם האיחוד, הקפיד לגנות באופן שווה את ההתנחלויות והטרור, כשורש הרע וכמכשול לשלום.³ מעודדים מגישה מערבית תומכת זו, הודיעו כבר הפלשתינים כי בכוונתם לתבוע את ההתנחלויות כפשע מלחמה בבית-הדין הפלילי הבינלאומי המוקם בימים אלה. ההיסטוריה מלמדת מה גורלם של משטרים המבצעים פשעי מלחמה, ובנושא זה נהנים הפלשתינים מגיבוי אירופי ציבורי ומשפטי נרחב. בקיץ 2001 כבר הגישה הרשות הפלשתינית לישראל רשימה של 50 "מתנחלים בכירים" המבוקשים בעוון "פשעים ברבריים".

אחד הנושאים השנויים כיום במחלוקת בין ישראל לאיחוד האירופי, הוא יצוא מוצרים שיוצרו ביישובים שמעבר לקו הירוק. למרות הסכם חתום על הפחתת תעריפי מכס בין ישראל לאיחוד האירופי, ובהעדר כל תימוכין משפטיים של ממש, החליטה הנציבות האירופית לשלול חד-צדדית את המעמד המועדף לענין המכס ממוצרים אלה. אף שאין ספק כי מדובר בצעד פוליטי (שהרי במשך 25 שנה, מאז חתימת ההסכם הראשון בין ישראל לנציבות, נהנה היצוא מהיישובים ממעמד זהה ליצוא משאר חלקי ישראל),

מעדיפים האירופים לעוטפו באיציטלה משפטית, כחלק מהקמפיין המשפטי האנטי-ישראלי המנוהל באירופה. אין להתעלם מההיבט הישראלי של הסוגיה: גורמים קיצוניים בישראל, כמו למשל ארגון "גוש שלום" של **אורי אבנרי**, מנהלים קמפיין נמרץ שמטרתו החרמת תוצרת היישובים שמעבר לקו הירוק. אבנרי, יש להזכיר, הנו חתן פרס נובל האלטרנטיבי לשנת 2001 – פרס רשמי ששכרו בצדו, המוענק על-ידי ממשלת שוודיה. אך גם גורמים ישראלים רשמיים התערבו בסוגיה: בחודש ספטמבר 2000, שלחו שלושה מחברי מועצת העיר ירושלים,⁴ מכתב לנשיא הנציבות האירופית, **רומנו פרודי**, ובו דרישה מפורשת שלא להיענות ולקבל את עמדת ישראל, הגורסת שיש להעניק יחס שווה לתוצרת ההתנחלויות:

במעמדנו כחברי מועצת העיר ירושלים... אנו מבקשים מנשיאות הנציבות האירופית שלא להיענות לבקשת מדינת ישראל ולא להעניק מעמד מועדף למוצרים המיוצרים בהתנחלויות... חיוני להעביר מסר לישראל, שהאיחוד האירופי אינו רוצה להתייחס להתנחלויות כאל ישויות שנוצרו באופן לגאלי... ושהטריטוריה תשוב לבעליה הפלשתינים... אנו בטוחים שדעה זו משקפת את השקפות רוב הציבור הישראלי ותתקבל באהדה בדת-הקהל בישראל.

בנאום שנשא זמן קצר לאחר מכן הנציב האירופי ליחסי חוץ, **כריסטופר פאטן** (שהיה אחד הנמענים למכתב חברי מועצת ירושלים), הוא מתייחס ישירות לסוגיית הסנקציות על ישראל בכלל, והחרם על ההתנחלויות בפרט:

בזמן שהמצב במזרח התיכון מוסיף להידרדר, הקריאות מהעולם הערבי לאיחוד האירופי להתערב באופן פעיל נעשות חזקות יותר... נוכל לעזור... על-ידי הפעלת לחץ על ישראל... ביקורת מדינית על ישראל... האופציות נעות בין עצירת שדרוג היחסים עם ישראל, עד השעיית הסכם האסוציאציה, כיוון ששימוש בכוח מוגזם יכול להיחשב כהפרת סעיף זכויות האדם... עלינו לדון בשאלת... מוצרים המגיעים מההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית ובעזה.

הדברים גובו גם במסמך שכתב הנציב פאטן לקברניטי האיחוד האירופי, ושפורסם בתקשורת בישראל.

מיותר להזכיר איזו חברה מצפה לישראל – בין מדינות שהוטלו עליהן סנקציות כלכליות: דרום-אפריקה של האפרטהייד, יוגוסלביה של מילושביץ, עיראק של סדאם חוסיין ולוב של מועמר קדאפי, הן

² International Law and the Arab-Israeli Conflict, חוברת בעריכת עויד יאן לייס, המבוססת על Israel and Palestine – Assaults on the Law of Nations פרופסור גיליוס סטון, הוצאת אוניברסיטת ג'ורג'טאון, ארה"ב, 1981.

³ ר' "הצהרת לוקסמבורג" של מועצת שרי האיחוד מדצמבר 1997, או הצהרת הנשיאות הבלגית מדצמבר 2001, לאחר אחד מגלי הטרור הקשים ביותר שידעה ישראל. אלה הן דוגמאות בלבד.

⁴ יוסף אלל, מאיר מרגלית וענת הופמן.

דוגמאות מייצגות. המשותף למשטרים אלה הוא ההסכמה הבינלאומית-המערבית, על היותם משטרים פושעים נגד האנושות ועל הצורך להעבירם מן העולם בשל כך. בחלק מהמקרים, כמו דרום-אפריקה ויוגוסלביה, המאמץ כבר הצליח. באחרים, כמו עיראק של סדאם חוסיין, התהליך טרם הסתיים.

ענין משפטי בולט נוסף, בו פועלים הפלשתינים שכם אחד עם גורמים אירופיים נגד ישראל, הוא התביעה שהוגשה בבלגיה נגד ראש הממשלה שרון בבריטל, המתייחסת לטבח שביצעו הפלאנגות הנוצריות בתושבי מחנות הפליטים סברה ושתילה בביירות ב-1982. התביעה הוגשה בבלגיה עקב קיומו של חוק בלגי מיוחד, המאפשר להגיש תביעה ביחס לפשעים נגד האנושות שבוצעו בכל מקום בעולם. העובדה כי התביעה הוגשה רק לאחר שנבחר אריאל שרון לראשות ממשלת ישראל (20 שנה לאחר הטבח ו-8 שנים לאחר שנחקק החוק), מלמדת על אופיה ומטרותיה האמיתיים, כמו גם העובדה שאיש ממצעי הטבח – מן הפלאנגות הנוצריות – לא נתבע אף הוא.

מדינת ישראל התייחסה אל התביעה כאל עניין לאומי ולא אישי. לאחר הליך מוקדם שנמשך חודשיים, הודיע השופט-החוקר הבלגי, שמונה לחקור את התביעה, כי הוא סבור כי אין מקום שביט-משפט בלגי ידון בנושא, וכי הוא ממליץ לסגור את התיק. הפרקליטות הבלגית הצטרפה להמלצה ונראה היה כי העניין נסגר, עד אשר שינתה הפרקליטות – מוסד בלגי ממשלתי רשמי – את טעמה, והודיעה כי היא מחייבת הגשת כתב-אישום. שינוי זה נבע כתוצאה מהוראה מפורשת שניתנה למשרד המשפטים הבלגי על-ידי שרי החוץ וההגנה, זמן קצר לאחר הפיגועים במגדלי התאומים ובפנטגון בארצות-הברית, ותחת הפאניקה האירופית מפני אפשרות של פיגועים ביבשת. באותם ימי מצוקה ובעתה ראשונים, מפחד הטרור האיסלמי, הדבר האחרון שרצתה ממשלת בלגיה, היה הפגנת עמדה חיובית כלשהי כלפי מדינת ישראל. לפיכך יצאה הוראה לפרקליטות לפעול להמשך ההליך המשפטי, למרות חוות דעתו של השופט.⁵

מקרה נוסף הוא של ראש השב"כ לשעבר כרמי גילון, שמונה, כאמור, לשגריר ישראל בדנמרק בקיץ 2001. נגד גילון הוגשו תביעות מטעם פלשתינים בתמיכת גורמים דניים, בחשד כי התיר לענות עצורים. שר המשפטים הדני הודיע על כוונתו לחקור את התלונות, ואולי אף להוציא צו מעצר לגילון⁶ – בניגוד גמור לאמנת וינה, המעניקה חסינות לדיפלומטים. הנושא ירד מעל סדר-היום, ככל הנראה משתי סיבות: הפרופיל הציבורי הנמוך של גילון (בהשוואה לזה של ראש הממשלה), ובנוסף, היותו חלק מ"מחנה השלום" הישראלי, הזוכה לכבוד

מלכים באירופה. יוסי ביילין עצמו, הנהנה באירופה ממעמד נכבד, פרסם דברי הגנה על גילון בתקשורת הדנית, וסייע בכך לחיסול הפרשה המחפירה.

אירופה, כחלק מתהליך של היטהרות עצמית מעברת רווי האלימות ודיכוי העמים, מקדשת כיום את נושא זכויות האדם ומנסה לתלות בישראל – כתוצאה מהנטיה האנטי-ישראלית הטבעית שלה (שחלק ממקורותיה יבוארו בהמשך) – את פשעיה שלה. מגמה זו משתלבת היטב עם המאמצים הערביים העקביים להביא לחיסולה המוסרי של ישראל, כשלב בדרך לפגיעה בקיומה הפיסי.

המימד המוסרי

המימד המוסרי משיק למימד המשפטי. אך בעוד המימד המשפטי מצוי במישור המעשי, המימד המוסרי הוא בתחום דעת-הקהל.

מי שהציבו עצמם בראש המחנה בתקופת הלחימה הנוכחית, היו שלושה שרי חוץ אירופיים – **לואי מישל** (MICHEL) מבלגיה, **מוגנס לוקטופט** (LUKTOFT) מדנמרק, ובמידה פחותה, **ארקי טואומיויה** (TUOMYOYE) מפינלנד.

לפחות שניים משרי החוץ, לואי מישל וארקי טואומיויה, השוו במרוצת השנה האחרונה בין ישראל לגרמניה הנאצית, באופן התואם לחלוטין את קו התעמולה הערבית. במהלך ביקורו בארץ ביולי 2001, אמר מישל שתנאי חייהם של הפלשתינים במחנות הפליטים גרועים מאלה של היהודים במחנות הריכוז הנאציים במלחמת העולם השנייה. ואילו טואומיויה הפיני העיר ש"פעולות ישראל קשות עוד יותר לעיכול, כי היהודים, יותר מכל עם אחר, יודעים כמה נורא זה כשאומה שלמה מוצאת להורג. מטריד מאוד שמדיניות ישראל כלפי הפלשתינים דומה לזו שהפכה את היהודים לקורבנות בשנות השלושים". ביחס לתביעות שהוגשו נגד ראש הממשלה שרון בבלגיה ונגד השגריר גילון בדנמרק, אמר טואומיויה, "שניהם מקבלים מה שמגיע להם. דיקטטורים ומפירי זכויות האדם כבר אינם יכולים לחיות בשלוה בארצותיהם".

בבלגיה, למשל, לקראת שנת הלימודים 2001/02, התפרסמה, ב-300,000 עותקים, חוברת הדרכה למורים שדיברה אודות שיתוף הפעולה הכלכלי והמדיני בין ראשי היישוב העברי לבין הנאצים, מתוך מטרה להגיע לרוב יהודי בארץ ישראל ולסייע בכך להקמת המדינה. המסר ברור: מדינת ישראל הוקמה על יסוד שיתוף פעולה אינטרסנטי בין יהודים לנאצים רוצחי עמם. מידת הלגיטימיות לקיומה של מדינה כזו ברורה מאליה. החוברת לא נכתבה על-ידי ערבים או מוסלמים, כי אם על-ידי שני אנשי רוח בלגים.

לואי מישל, מוגנס לוקטופט הדני ושר החוץ

⁵ ראה: Le Monde 9.10.2001, מפי כתב העיתון בריטל.

⁶ אלי קמיר, אריה בנדר ואלני זהבי, מעריב 25.7.2001.

משטרים שונים בעולם וראשיהם הועמדו לדין בינלאומי.

ניתן לומר, כי ראשון האישים המפורסמים במערב, שהעלה את ההשוואה בין פשעי ישראל לבין פשעי הנאציזם-סוציאליזם, היה ההיסטוריון הבריטי הנודע סיר **ארנולד טוינבי**. עוד ב-1954 כתב טוינבי כי רצח האוכלוסייה הערבית בדיר-יאסין ו"במקומות אחרים", משתווה להוצאה להורג של יהודי אירופה בידי המשטר הנאצי. את האחריות למצבם של הפליטים הפלשתינים הטיל על ישראל, תוך שהוא עורך הקבלה בין מצב זה למצב היהודים במלחמת העולם השנייה ובמרוצת הדורות.

★

המאבק הישראלי בקרב האינטליגנציה האירופית אבוד מראש. קשה לצפות מאנשי אקדמיה אירופים לתמיכה בישראל ובמדיניותה בתקופה אלימה כל כך, כאשר 37 פרופסורים מאוניברסיטת ברוקלין התנגדו להענקת תואר דוקטור כבוד לראש הממשלה אריאל שרון, עקב דמותו הישנויה במחלוקת. ד"ר **לב גרינברג**, המעיד על עצמו כציוני, אך מוציא לאור את הביטאון הגר שזוהה בעיתון הארץ כפוסט-ציוני,⁷ כתב אז: "שרון אחראי לחלק גדול מאסונות ישראל וליצירת המבוי הסתום המדיני הנוכחי". עמיתו הוסיפו כי "ביסוד פעולתו הציבורית של שרון עמד תמיד שימוש מופרז בכוח, המעמיד בספק את יסודותיה המוסריים של מדינת ישראל".⁸ אמירות כאלו, על אחת כמה וכמה בעיצומה של המערכה הישראלית נגד הטרור הפלשתיני, הן העתק כמעט זהה של הקו האירופי.

יש לציין גם את התרומה התקשורתית שמרימים גורמים ישראליים למאמץ לשלילת הלגיטימציה של מדינת ישראל באירופה. כתבותיה של **עמידה הס** מצוטטות חדשות לבקרים בעיתונים אירופיים, והעיתונאי **גדעון לוי** (שניהם מהארץ) מופיע על במות אירופיות ותוקף משם את ישראל, בעתות שלום ומלחמה כאחת.

דוגמה נוספת היא פרשת תפיסת ספינת הנשק הפלשתינית "קארין איי". בשבת שלאחר פרסום הפרשה, נקטו עיתונים רבים באירופה קו נוקשה נגד הרשות הפלשתינית על כוונות המלחמה שלה, שנחשפו. ביום ראשון, בו רוב העיתונים הגדולים באירופה אינם מודפסים, הופיע בהארץ מאמר של הסופר **דוד גרוסמן**, שהאשים את ממשלת ישראל ה"דוחפת עוד ועוד את הפלשתינים לפעולות כאלה", ואת ראש הממשלה ב"התנהגות זדונית".⁹ למחרת היום התחרו ביניהם עיתונים באירופה בציטוטים ממאמרו של גרוסמן, תוך שהם משנים את זווית הכתיבה על פרשת "קארין איי" ב-180 מעלות, ומטילים את האשמה על ישראל.

הספרדי, **ג'וזף פיקה**, הכריזו במספר הזדמנויות כי על אירופה לשקול הפעלת נשק הסנקציות נגד ישראל. שר החוץ הצרפתי **הובר ודיין**, הקביל בין חוסר ההתערבות האמריקאית במצב, לבין רחיצת הכפיים של פונטיוס פילאטוס לאחר צליבת ישו. משמעות ההקבלה ברורה, ונשענת על יסודות אנטישמיים קלאסיים: הישראלים הם הצולבים, כתפקידם משכבר הימים, והפלשתינים הם הקורבן המודרני, השתקפות בבואת ישו עלי אדמות במאה ה-21.

פנייה חדשה יחסית זו, אל היסודות האנטישמיים המסורתיים באירופה לצורך קידום הגל האנטי-ישראלי, גובתה במספר מקרים על-ידי העיתונות במדינות שונות: בקריקטורות בעיתונים בלגיים צויר שרון חבוש כיפה שחורה גדולה ובעל אף גדול במיוחד. בעיתון הצרפתי החילוני **ליברסיון**, צויר שרון – לאחר הסירוב לאפשר לערפאת לצאת למיסת חג המולד בבית-לחם – בונה צלב גדול ולידו הכיתוב "לפסח הוא מוזמן ברצון". פסח, כזכור, היה מועד צליבתו של ישו. העיתון הספרדי **אל-פאיס**, הנפוץ ביותר בספרד, דיווח על הרעלת בארות מים פלשתיניות על-ידי שרון במסגרת המלחמה בטרור, כאילו מדובר בעובדה חדשותית, וישן עוד דוגמאות רבות.

ההתבטאויות האירופיות דומות להתבטאויות של גורמים ערביים שונים, כמו נשיא סוריה, **אסאד**, שתיאר באוזני האפיפיור כיצד צלבו היהודים את ישו, או שגריר מצרים לשעבר בישראל, יקיר הברנויה **בסיוני**, שסיפר בריאיון עיתונאי כי המוסד עומד מאחורי פיצוץ התאומים בניו-יורק, "כי רק לישראל יש מה להרוויח מזה" (אוקטובר 2001). דברים ברוח זו נשא גם ערפאת בוועידת דאבוס שבשווייץ, בינואר 2001, היכן שגורמים בישראל קיוו שניתן יהיה לקיים עמו מגעים שיסייעו להשגת הפסקת אש. ערפאת האשים את ישראל בניהול מלחמה "פראית וברברית" נגד העם הפלשתיני, ובשימוש בנשק אסור, כמו פצצות אורניום, נגד האוכלוסייה.

ניתן להזכיר גם, במסגרת זו, את הוועידה העולמית של האו"ם למאבק בגזענות, בדרבן, בקיץ 2001. למרות שמדינות המערב תמכו פורמלית בישראל נגד הכוונה הערבית לחזור על ההשוואה בין ציונות לגזענות (וזאת בעיקר בזכות וטו אמריקאי), הרי הארגונים הבינלאומיים הלא-ממשלתיים השונים – שבמאזן הכוחות בזירה הבינלאומית כוחם גובר כ"כלב השמירה" של האוכלוסיות החלשות – זכתה ישראל למבול חסר תקדים של גינויים.

אין כל ספק שבשנה הראשונה ללוחמה בין ישראל לרשות הפלשתינית, הצליחו הערבים, בסיוע מסיבי גלוי של מדינות אירופה המערבית, להפוך את ישראל למדינה מצורעת ומוקצה, המבצעת פשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה שבגין שכמותם כבר הופלו

⁷ נרי ליבנה, מוסף הארץ, 21.9.2001.

⁸ רונן טל, ידיעות אחרות, נות, נובמבר 2001.

⁹ דוד גרוסמן, הארץ, 6.1.2002.

אין להיתלות רק בשלוש דוגמאות אלו, כיוון שמדובר במספר רב יותר של עיתונאים, כותבים ופרשנים ישראלים, המזיקים לעמדותיה המדיניות של ישראל בחו"ל. הבעיה העיקרית בתחום זה, היא שבציטוט דבריהם פוטרת האינטליגנציה האירופית את עצמה מחובת האיזון, שכן אל מול הדוברים הפלשתיניים מוצגת כך, לכאורה, תמיד "העמדה הישראלית".

המימד ההיסטורי

צורך אישוש טענותיהם לזכות קדמונים רבת-שנים על ארץ ישראל, על הפלשתינים לקעקע, ראשית, את הטענות היהודיות לבעלות היסטורית על הארץ. מאמץ זה נעשה בשני קווים: הראשון – הכחשת הנוכחות היהודית בארץ בעבר הרחוק, והשני – הטענה כי בכל מקרה, הערבים-הפלשתינים היו כאן קודם. מדיוני קמפ-דייוויד ביולי 2000 דלפו ויכוחים סוערים בין נציגים ישראלים לפלשתינים, שהכחישו כל קשר בין הר"הבית לבית-המקדש היהודי, עד שהנשיא קלינטון התערב בפתחו אנציקלופדיה בערך "ירושלים", ובהוכיחו שעל-פי המקובל במערב, הזיקה ההיסטורית של ירושלים היא יהודית בלבד.

יאסר ערפאת ואנשיו טוענים, בקביעות, כי הפלשתינים הם צאצאי הכנענים, אותם הורישו חילות יהושע בן-נון מנחלתם בעת חזרת עם ישראל לארץ ממצרים. טענה זו, בגירסאות שונות, חוזרת על עצמה בהרבה הזדמנויות, שאין טעם לפרט את כולן. דוגמה אחת ניתן להביא ממאמר בעל סגנון אקדמי, שנכתב על-ידי פלשתינית בעיתון הירדני הרשמי אל-ראי, ב-13.10.1999. הכותבת מכנה את יושבי הארץ הקדמונים "השבט הכנעני של הערבים הקדומים" ו"היבוסים-הערבים", ומצטטת ארכיאולוגים אירופים שונים, המכחישים קיומם של שרידים כלשהם לממלכות דוד ושלמה בארץ ישראל.

מאמר זה משקף את שני קווי ההסברה הפלשתיניים: הן הכחשת הנוכחות היהודית הריבונית בארץ בזמן העתיק, והן סיפוק "הוכחות" לנוכחות ערבית קדומה יותר בארץ. מאחר שראשית הלגיטימציה הבינלאומית המדינית-משפטית להענקת ארץ ישראל ליהודים (הצהרת בלפור מ-1917 והחלטת חבר הלאומים מ-1919) התבססה על הקשר ההיסטורי שבין היהודים לארץ, מנסים הפלשתינים לשמוט את הבסיס לגיטימציה זו, על-ידי שכתוב ההיסטוריה. הפלשתינים פועלים לאישוש טענות אלה גם במישור המעשי, על-ידי הרס שיטתי של ממצאים ארכיאולוגיים הקבורים בהר"הבית מימי בית ראשון ושני.

יש לציין, שדווקא המימד ההיסטורי מוצא את ההד החלש ביותר באירופה. אלא שגם ביחס

לטיעונים אלה, שהם בעייתיים לגבי אירופה הן מבחינה דתית והן מבחינה מדינית – לא קיימת באירופה המערבית הכחשה רחבת היקף. האירופים מעדיפים להתעלם מן המימד הזה, באופן שמצד אחד לא יפריע להם לאמץ את יתר הטענות הפלשתיניות כאמינות, ומצד שני, לא יחבל בסיכוי לממש בעתיד את האינטרסים האירופיים בירושלים.

עם זאת, קיים גם קו הסברה נפוץ פחות, אך נוח יותר לאירופה הנוצרית-קתולית, המכיר בנוכחות היהודית הקדומה בארץ ישראל, אך שולל את היותה של נוכחות זו בסיס לטענות העכשוויות של ישראל. אין הכוונה לקו התיאולוגי, לפיו ממשיכו של עם ישראל ההיסטורי הוא "ישראל החדש", כלומר הנוצרים, אלא לקו שהתווה פרופסור טוינבי, לפיו שרידי עם ישראל העתיק אינם אלא מאובנים היסטוריים שאינם זכאים עוד כבעבר להגדרה כ"עם" (בדומה לקופטים במצרים, שרידי המצרים הקדמונים). משמעות טענה זו היא שאמנם היתה נוכחות יהודית-ריבונית בארץ ישראל, אך היא כה עתיקה, ומאורעות כה רבים עברו מאז, עד כי אין בה משום בסיס לטיעון יהודי אקטואלי לחזקה על הארץ. טענה זו מושמעת באירופה, כולל בתוכניות לימודי היסטוריה בבתי-ספר שונים, אם כי אינה זוכה להד נרחב – ככל הנראה עקב מורכבותה. ניתן לומר, שבדרך זו האירופים – שמסיבות אינטלקטואליות ותיאולוגיות אינם יכולים לקבל את הטענות הפלשתיניות במישור ההיסטורי – פשוט הופכים את ההיסטוריה לבלתי-רלוונטית, ובכך מעקרים את הטיעון היהודי-ישראלי ההיסטורי לגבי ארץ ישראל. בעוד הערבים הפלשתינים מגייסים, לנוחותם, את ההיסטוריה והארכיאולוגיה לחיזוק טענותיהם, הרי בישראל מתקיים, כבנושאים אחרים, ויכוח אקדמי פתוח בסוגיה. באופן טבעי, כבכל חברה דמוקרטית ואינטלקטואלית, מיוצגות בוויכוח זה מגוון הדעות הקיימות בנושא. כך מגייסים הפלשתינים לצדם את הדעות הנוחות להם – כפי שהם עושים עם ההיסטוריונים החדשים – על מנת להציג "חיזוק ישראלי" לטענותיהם.

אירופה האנטי-ישראלית והפוסט-ציונות בישראל

שמנסים לבחון את הסיבות להתנהגות המערב-אירופית בסוגיה הישראלית-ערבית, כמו גם את שיתוף הפעולה המתקיים בסוגיה זו עם גופים ישראליים, ניתן לעמוד על כמה מניעים לתופעה. בעוד המניע הערבי ברור – מאמץ לגימודה של ישראל בכל דרך שיכולה לסייע במאבק המדיני נגדה – הרי המניעים האירופיים, כמו גם אלה של גופים שונים בישראל המשתפים פעולה עם הקו האירופי, מגוונים ומעניינים הרבה יותר.

באירופה המערבית שלאחר מלחמת העולם השנייה, המושג "אנטישמיות" אינו עוד לגיטימי. אם במדינות מערב אירופה של ראשית המאה העשרים, ובעיקר בצרפת, האנטישמיות היתה חלק אינטגרלי מהמערך הפוליטי, כולל מפלגות שמצען התבסס על רעיון זה, הרי שלאחר המלחמה, בשל הזיהוי המוחלט של האנטישמיות עם הנאציזם – אירופה המערבית הליברלית אינה מוכנה עוד לקבל זאת. כך הצביעו ארצות מערב אירופה בעצרת האו"ם בנובמבר 1947 לטובת חלוקת ארץ ישראל, אך מצד שני, התכחשו למחויבותן מ-1919, להעניק לעם היהודי את כל הטריטוריה של "ארץ ישראל" – ובפרט ירושלים, שעל-פי החלטת האו"ם נועדה להיות עיר נפרדת (קורפוס ספרטום) תחת משטר בינלאומי. כך שלצד תחושת הצדק, פעל בעולם המערבי דחף לצמצם את ישראל החדשה למרחב מחיה שלא יאפשר לה דומיננטיות: לא אזורית, לא תרבותית, לא דתית ולא כלכלית.

אלא שישאל, עקב תוקפנות ארצות ערב, התנהלה בדרך אחרת מזו שהתווה לה העולם המערבי. מצב הלוחמה הבלתי-פוסק אילץ אותה להחזיק צבא חזק, שהפך אותה לגורם מפתח ולנקודת משען אזורית עבור המערב. כמו-כן, אחת התופעות הנלוות של המצב הביטחוני הקשה, היתה התפתחות טכנולוגית מרשימה, שבעקבותיה בא שגשוג כלכלי, שביסס את מקומה של ישראל בעולם המערבי.

שיאו של תהליך בלתי-מתוכנן ובלתי-רצוי זה היה ביוני 1967, עת כבשה ישראל את שטחי ישי"ע והשלימה את תהליך חזרתו של העם היהודי למקומות שהם ערש לידתה של הציוויליזציה המערבית המודרנית, כמו ירושלים ובית-לחם. בכך חזרה ישראל להיות גורם דומיננטי עולמי גם במישור הדתי-תרבותי.

העולם המערבי-אירופי, לא היה מוכן מעולם להשלים עם קיומה של ישראל דומיננטית וגדולה מהממדים שהקציב לה. לכן, האינטרס האירופי להגמדתה של ישראל, השתלב יפה עם האינטרס הערבי הטקטי – לאחר שהכירו הערבים בתבוסתם ובחוסר יכולתם לממש את האסטרטגיה של השמדת ישראל בכוח – להקטין את ישראל ככל האפשר, דרך אפשרית. בהקשר זה, מענין יהיה לבחון את האינטרס הפנים-ישראלי הפוסט-ציוני, המשתלב, מסיבותיו, בשני אלה.

בין היהדות לבין הנצרות הקלאסית, האירופית, מתנהל מאבק עתיק יומין על דומיננטיות תרבותית. היהדות הניחה את הבסיס לציוויליזציה המערבית – מהאמונה באל אחד ועד ליסודות חברתיים העומדים עד היום בבסיס חיי היום-יום של המערב, כמו מעמד הפרט בחברה, יום מנוחה בשבוע, זכויות העובדים ועוד. איש אינו מתכחש לראשוניות היהודית

בהקשרים אלה, וגם האפיפיור הנוכחי, בדרשה שנשא בבית-הכנסת המרכזי של רומא, ושבמסגרתה הטיף ל"רהבליטציה" של היהודים, הגדיר את היהודים כ"אחינו הבכורים". להגדרה זו משמעות כפולה: ראשית – כרונולוגית, היהדות ותורתה קדמו לנצרות; ושנית – בנצרות קיימת משמעות מיוחדת, שלילית, למונח "אח בכור". מדובר במי שהחל בכבוד, אך בכורתו נגזלה ממנו והועברה לצעיר הטוב ממנו. גישה זו מתבססת על זוגות אחים בתנ"ך: ישמעאל ויצחק, יעקב ועשיו, רחל ולאה ועוד – בכולם הועדף הצעיר על פני הבכור. גם דוד המלך, הנמנה לפי הכנסייה על אבות-אבותיו של ישו הנוצרי, היה צעיר האחים, ונבחר על-ידי שמואל לאחד שנפסלו כל בניו האחרים של ישי. ההקבלה ברורה: היהדות החלה בתור בכורה, מועדפת, אך הבכורה נגזלה ממנה והועברה לאחותה הצעירה, הטובה ממנה – הנצרות.

למעשה, עומד משפט זה "היהודים הם אחינו הבכורים" – בבסיס היריבות התרבותית הגדולה. שכן, אף שלאיש אין ספק בדבר קדמוניותה של היהדות (למעט משכתבי ההיסטוריה בצד הפלשתיני), הרי המאבק ניטש כעת על הזכות "להוביל" כיום את העולם המערבי.

נשיא צרפת, שארל דה-גול, ראה את העולם כמחולק בין שלושה כוחות אוניברסליים: הדת היהודית, ה"רוח" הצרפתית והקפיטליזם האמריקאי. צרפת, הרואה עצמה ככוח התרבותי היחיד המתחרה באמריקניות, מצויה בתחרות גם עם היהדות על הבכורה האוניברסלית ששתיהן טוענות לה: צרפת – בשל האידיאולוגיה המוצהרת שלה מאז ימי המהפכה הצרפתית ונפוליאון, ואילו היהדות – בשל האופי האוניברסלי של ערכיה המוסריים והתרבותיים, העומדים ביסודה של הציוויליזציה המערבית. תחרות זו עומדת ביסוד יחסי ההערכה-שנאה של צרפת והיהודים: הגירוש הראשון של יהודים ממדינה אירופית, היה מצרפת. האבסורד הוא, שיהודי צרפת גורשו מכל תחומיה, למעט מאדמות שבבעלות האפיפיור. עובדה זו מצביעה על מניע לא-דתי שעמד ביסוד הגירוש; מצד שני, צרפת היתה הראשונה מכל מדינות אירופה שהעניקה ליהודים אמנציפציה (1789). דוגמה נוספת היא פרשת דרייפוס, שהפכה מעניין אנטישמי למאבק פנימי ששיסע את החברה הצרפתית. בצרפת יכול היה יהודי כמו **ליאון בלוס** להיבחר לראשות הממשלה עוד לפני מלחמת העולם השנייה, אך מבין כל מדינות אירופה בהן הוקמו משטרים פשיסטיים בחסות הנאצים, צרפת גם היתה המחמירה ביותר בחקיקה נגד יהודים: באוקטובר 1940 חוקקה ממשלת וישי חוקים אנטי-יהודיים חמורים יותר מחוקי נירנברג בשעתם (שכללו, למשל, ביטול רטרואקטיבי של

של ברוך קימרינג,¹³ ואיבדנו כל אשר יקר היה של אמנון לורד.¹⁴

בטעות, שמקורה הן בקרבה רעיונית חלקית בין מה שמכונה "מחנה השלום" לבין המחנה הגדל של הפוסט-ציונים, והן עקב הימנותם של חברים בולטים בשתי הקבוצות על "האליטות הישנות" – מזהים גורמים שונים באירופה את שתי הקבוצות כאחת. וזאת גם עקב זיהוי האינטרס המשותף לשתי הקבוצות הללו למנוע אפשרות של שלטון הימין האידיאולוגי בישראל.

עובדת הימנותם של הפוסט-ציונים, רובם ככולם, על "מחנה השלום" בישראל (אם כי בשום אופן אינם מהווים את כולו או אף רובו), מקלה אף היא על שיתוף הפעולה, שכן מטרת מחנה זה עולות בקנה אחד עם מטרתיו המדיניות של האיחוד האירופי במזרח התיכון. מעבר לכך, לפוסט-ציונות תכונה אחת רבת-חשיבות – עובדת היות אנשיה ישראלים, שוללת מראש כל האשמה באנטישמיות או אנטי-ישראליות.

מאז המהפך הפוליטי ב-1977, ובתהליך רצוף מאז, תופסת שכבה חדשה את מקומה של האליטה המובילה בישראל. "ישראל השנייה" מחליפה את "ישראל הראשונה" ("האחוסלים"). תהליך פנימי זה, המזוהה בזירה הבינלאומית עם הרחבת גבולותיה הגיאוגרפיים של ישראל והשליטה על האוכלוסייה הפלשתינית (למרות שכרונולוגית קיים פער של 10 שנים ביניהם), קירב בין שני הגורמים הלא-ערביים שנפגעו ממנו: האליטות הישנות בישראל ואירופה המערבית – שמדיניותה המזרח-תיכונית הפרו-ערבית והאנטי-ישראלית נפגעה.

קיימות גם נקודות זהות אידיאולוגיות בין שני הגורמים. אחת החשובות שבהן באה לידי ביטוי בספר הקונסטלציה הפוסט-לאומית של יורגן הברמאס,¹⁵ על הנטייה המערב-אירופית מהמחצית השנייה של המאה ה-20, לאיחוד פוליטי על-לאומי של מדינותיה. הברמאס מדבר על "ציבור אזרחים רב-תרבותי", שבו הדת והלאום הופכים משניים ופחות-חשיבות, והמזכיר בתכונותיו את "מדינת כל אזרחיה" הפוסט-ציונית ואף, במידה מסוימת, את חזון "המזרח התיכון החדש".

אולם המכנה המשותף החשוב ביותר למדינות האיחוד האירופי ולזרם הפוסט-ציוני בשמאל הישראלי, נוגע, כמובן, לסכסוך הישראלי-פלשתיני, ובמיוחד לתקופה שמאז פרוץ הלחימה, בספטמבר 2000.

במאמציו לקדם פוליטית את הזרמים המתאימים למימוש תוכניותיו האזוריות, השתמש האיחוד האירופי באמצעים, שספק רב אם היה עובר עליהם בשתיקה אילו ננקטו במחוזותיו. בקיץ 2001 חשף יואב יצחק, עיתונאי מעריב, תרומות כספיות בסך

אזרחותם הצרפתית של היהודים); ממשלת וישי גם מחתה בתוקף על כוונת הכוחות האיטלקיים למלט את היהודים שבאזור הכיבוש האיטלקי מגורל דומה לזה של אחיהם ביתר אזורי צרפת, בטענה כי יש בכך משום הפרה של אמנת ז'נבה הרביעית.¹⁰

אחוז היהודים בין זוכי פרסי נובל למדעים מדויקים במחצית הראשונה של המאה ה-20 באירופה,¹¹ כמו גם השתלבותם בין מובילי הסופרים, המשוררים והמוסיקאים האירופים עד אז, נתפשו כחלק מן המאבק. הנאצים, בשפתם הברברית, הגדירו מאבק סמוי זה טוב מכולם, כמאבק נגד "ההשפעה היהודית" באירופה.

בנוסף, קיימים פירותיה המודרניים של האנטישמיות הקלאסית, שזרעה זרעים במשך אלף שנה באירופה, מאז מסע הצלב הראשון – כאשר התבטאה לראשונה, באופן מעשי, בהרג ובזיזת יהודים. לאחר מלחמת העולם השנייה, בה הכירו ביהודים, מתוך תחושת אשמה, כבקורבן אולטימטיבי – האירופים אינם מסוגלים, פסיכולוגית, לזהות שוב את היהודים כקורבן, בפעם השנייה בתוך 60 שנה. הרבה יותר קל להם לזהות את ישראל של היום ומדיניותה כלפי הפלשתינים עם התנהגותן של מדינות אירופה בעבר כלפי היהודים, וכך לזכות את עצמם, רטרואקטיבית, מפשעיהם, בבחינת, "התאכזרנו אל האכזרים". אירופה גם נוטה להשליך על ישראל את עוונותיה ההיסטוריים – כמו הקולוניאליזם שהוא שורש נחשלתה האיומה של אפריקה והסכסוכים הלאומיים הנמשכים באסיה, וכך הופכת ישראל לישות ניאו-קולוניאליסטית, החוזרת על חטאי אירופה המערבית.¹² מאחר שכאמור, באירופה המודרנית אין מקום לאנטישמיות הקלאסית, מתועלים הרגשות האנטישמיים החבויים אל האנטי-ישראליות או האנטי-ציונות. ניתן לומר, כי האנטי-ישראליות היא הביטוי המודרני והלגיטימי של האנטישמיות האסורה.

במאמציה הגדולים לחזק את הדה-לגיטימציה למדינת היהודים, מוצאת אירופה בעלי-ברית נאמנים בקבוצות אידיאולוגיות שונות בישראל. הזרם המרכזי בשיתוף פעולה זה הוא הזרם הפוסט-ציוני, שלו מספר תכונות המשרתות את המטרה: בהתכחשו לסיפור הציוני הקלאסי של יישוב הארץ, בבטלו את הערך ההיסטורי של ההבטחה וההתיישבות התנ"כיים בארץ ישראל, ובאמצו את נקודת המבט הערבית בנוגע לתולדות הסכסוך המזוין בארץ – מניח הזרם הפוסט-ציוני מסד איתן ורב-תועלת למתנגדי ישראל. לאלה לא נותר אלא לצטט את הקמפיין הפוסט-ציוני, כדי לעשות בו שימוש למטרותיהם. תופעה זו מתוארת בהרחבה בשני ספרים, המייצגים את שני המחנות השונים בחברה הישראלית: קץ שלטון האחוסלים

¹⁰ עמוס חרמון, מקור רא-שון, 1.2.2002.

¹¹ למשל, 11 יהודים מתוך 37 גרמנים היו זוכי פרס נובל לפיזיקה (עד עליית הנאצים לשלטון ב-1933).

¹² פרופ' ברוך קימרינג, קץ שלטון האחוסלים, ירושלים: הוצאת כתר, 2001. פירוש המונח "אחוסלים": ראשי תיבות של אשכנזים, חילר-ניס, ותיקים, סוציאליסטים ולאומיים (הכונה ציוניים).

¹³ אמנון לורד, איבדנו כל אשר יקר היה, הוצאת תמוז, 2000.

¹⁴ יורגן הברמאס, הקונסטלציה הפוסט-לאומית, ת"א: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2001, ע' 60.

¹⁵ כל הנתונים והציטוטים בהקשר זה מקורם במסמך (99) RELEX/F2/ NK D של הנציבות האירופית בבירלי מאוקטובר 1999, ממנו ציטט יואב יצחק.

ישראלים, לאחד המהלכים המשמעותיים ביותר שלה מאז הקמתה.

ישנן דוגמאות רבות נוספות, כמו פרס נובל האלטרנטיבי שהוענק לאורי אבנרי על-ידי ממשלת שוודיה בשנת 2001, על פעילותו במסגרת "גוש שלום", ארגון השלום החדש שהקים, הקורא לאזרחי ישראל להחרים את המוצרים המיוצרים במפעלים של ההתיישבות שמעבר לקו הירוק.

סיכום: הברית הפוליטית הפוסט-ציונית

אם כן, זהות ייחודית של אינטרסים פנים-ישראלים ובינלאומיים מרכיבה את שיתוף הפעולה האירופי-ישראלי להחלשת ישראל ולהחזרתה ל"ממדיה הטבעיים" כמדינה מוקטנת, כפי שהיתה לפני מלחמת ששת הימים. מחנה שלם בישראל, החש כי ההגמוניה במדינה – שאותה יצר ועיצב במו ידיו – נשמטת ממנו, אוהז ביד המושטת לו מבחוץ, המונעת ממניעים שונים לחלוטין (הנפט הערבי, ההגירה המוסלמית הגוברת לאירופה בשילוב עם אנטישמיות ואנטי-ישראליות בסיסית), בניסיון כמעט נואש להחזיר לעצמו את ההובלה. שיתוף פעולה זה עומד בסתירה גמורה לכללי האתיקה הפוליטית ביחסים בינלאומיים בין מדינות דמוקרטיות. פרוטוקול ישיבת התקציב שנערכה בבריסל בסתיו 1999, מזכיר את הפוליטיקה הרומית הקלאסית, של העברת שליט לא רצוי מכיסאו באחת הפרובינציות, והמלכת שליט-בובה במקומו. אין דרך אחרת להבין את רצונם העז של פקידי האיחוד, המגובים לחלוטין על-ידי הממונים עליהם גם בדרג מיניסטריאלי, להביא לחילופי שלטון בישראל ולהמלכת "המחנה הנכון". במציאות הפוליטית הדמוקרטית, בעולם קפיטליסטי ההופך משועבד יותר ויותר לאמצעי התקשורת ולמנווטים את צינורות המידע להמונים – סיוע אירופי כזה, הן כספי והן ביחסי ציבור בינלאומיים – לא יסולא בפז עבור גורמים בישראל המתחרים על השלטון ועל ההגמוניה. הנהנים הגדולים משיתוף פעולה זה, הפוגע הן במרקם הדמוקרטי והן בלכידות החברה הישראלית, הם בעיקר הערבים – המשקיפים על התהליך מבחוץ, ולעתים תורמים לו יחסי ציבור – שהגמדתה של ישראל משרתת אינטרס בסיסי ורב-שנים במדיניותם. ■

מיליוני דולרים שאושרו, בשנת 1999 לבדה, על-ידי האיחוד האירופי לגופים שונים בישראל. המכנה המשותף לגופים אלה הוא פעילותם למען השלום בין ישראל לפלשתינים. מכנה משותף נוסף, כמובן, הוא זהותם המוחלטת עם זרם פוליטי מסוים בישראל. בפרוטוקול הדיון התקציבי, שנחשף על-ידי יואב יצחק, מסבירים פקידי האיחוד האירופי את הצורך לתמוך ב"קמפיין למען השלום בישראל" ובעיקר בקרב "שכבה חברתית שבאופן מסורתי מחזיקה בעמדות נגד השלום ומצביעה ליכוד". ההקבלה ברורה: מי שמצביע ליכוד בישראל, מחזיק בעמדות שהן נגד השלום. הקבלה נוספת, החוצה כל גבול במעורבותה הפוליטית הבוטה ובאופן בו מכפישים פקידים ודיפלומטים אירופיים נבחרו ציבור במדינה דמוקרטית, מדברת על "המהגרים הרוסיים (בישראל) שהצביעו באופן גורף עבור נתניהו ב-1996 ועברו לברק ב-1999, והחשיבות לתמוך במגמה זו במטרה להבטיח המשכיות של מדיניות פר-שלום בישראל".

בין הגופים שנהנו מתקצוב זה ב-1999 היו "שלום עכשיו", "מדע" שנועד להעביר עולים ממחנה הימין למחנה השמאל, קרן "יערי" של מכון גבעת חביבה (המפיק בקביעות פרסומים בעלי אופי פוסט-ציוני מובהק כמו למשל הספר **7 דרכים** או אף **ישראל/פלסטין** שקרא לחלוקת ירושלים עוד ב-1997),¹⁶ מכון "מפנה" שנועד "להפיץ את מסר השלום בקרב המתנחלים היהודיים הקיצוניים... ובקרב הקהילה הימנית הרחבה התומכת בהם בישראל", ארגון "ארבע אמהות"; עמותת "עיר שלם" ו"הוועד נגד הריסת בתים בירושלים" הפועלים (רק במקרים שמדובר בתושבים ערביים) נגד צווי בית המשפט בישראל המאשרים הריסת מבנים לא-חוקיים בירושלים; ובראש וראשונה ECF – **הקרן לשיתוף פעולה כלכלי** המנוהלת כיום על-ידי **רון פונדק**, שזכתה בכמיליון וחצי ש"ח באותה שנה, כאשר רק "שלום עכשיו" ו"מדע" נהנים מתקציב דומה. הקרן נוסדה בראשית שנות התשעים בסיוע מסיבי של האיחוד האירופי באמצעות שגרירותו בישראל, ועל-פי עדותו של **יאיר הירשפלד**, מורהו של רון פונדק ומאבות תהליך אוסלו, נעוצים שורשי התהליך במחקר שהזמין האיחוד האירופי מ-ECF ובמימון שהגיע הן דרך קרן זו והן דרך קרן FAFO הנורבגית, שבראשה עמד **טריה לארסן**, המשמש כיום שליח מזכ"ל האו"ם לאזור.¹⁷ כך דחף האיחוד האירופי את ישראל, דרך שורה של פעילים

¹⁶ שרה אוסקילור, אס"ד עד גאנס ואילן פפה, עורכים, **7 דרכים** – אופציות תיאורטיות למעמד הערבים בישראל, גבעת חביבה, 1999; פרופ' מיכאל הרסגור ומוריס סיטרון, **ישראל/פלסטין** – המציאות שמעבר למיתוסים, גבעת חביבה, 1997.

¹⁷ יאיר הירשפלד, אוסלו – נוסחה לשלום, ת"א: עם עובד, 2000, ע' 92.

לכבוד מערכת "הארץ",

אני מנוי על עיתונכם שנים רבות. בכתבה שפרסמתם בגיליון הקודם הופיע המשפט: "הדיסוננס הקוגניטיבי בין הפוזיטיביזם הקולקטיבי לנגטיביזם הדטרמיניסטי, הוא מהרעות החולות של הציונות." ורציתי לשאול – מה זה, לעזאזל, ציונות?